

-Likeverd for alle-

Politisk Program

SAMENES FOLKEFORBUND (SFF) ER EN SAMISK KULTURPOLITISK LANDSORGANISASJON SOM BLE STIFTET I BAUKOP I PORSANGER DEN 3. JULI 1993.

Hovedmålsetningene for SFF:

SFFs hovedmålsetninger er sentrert rundt to kjerneområder: styrking av næringer og bærekraftig utvikling og bevaring og utvikling av kultur og identitet. Disse målene er avgjørende for å sikre en bærekraftig fremtid for samiske samfunn og deres tradisjonelle livsformer.

1. Styrking av sjøsamisk kyst- og fjordkultur

SFF vil arbeide for å styrke den sjøsamiske kyst- og fjordkulturen, som er en viktig del av samisk identitet og livsgrunnlag:

- **Tradisjonelle næringer:** Reindrift, jakt, fiske, jordbruk og utnyttelse av utmark og naturressurser må sikres, da disse er grunnlaget for bosetting og livskraft i samiske områder.
- **Kulturell bevissthet:** Den sjøsamiske kulturen må synliggjøres og styrkes gjennom kulturaktiviteter, opplæring og formidling.

1-2. Retten til fiske i havet utenfor Finnmark

SFF vil arbeide for at prinsippene i **NOU 5-2008 (Lokale rettigheter:** Fiskeressursene i havet utenfor Finnmark og Troms tilhører folket som bor og lever langs kysten og har utnyttet disse ressursene i årtusener. Disse rettighetene må respekteres og styrkes.

nmark") følges. Dette innebærer:

- **Lokale rettigheter:** Fiskeressursene i havet utenfor Finnmark og Troms tilhører folket som bebor kysten og som har utnyttet disse ressursene i årtusener. Lokalsamfunnene skal ha en sentral rolle i forvaltningen av disse ressursene.
- **Beskyttelse av kystnære områder:** Snurrevad, autolinere og andre aktive redskaper skal ikke tillates innenfor 4 mils grense eller fjordlinjen. Unntaket er reketrålere med maksimalt 36 fots lengde og enkel trål, som kan bidra til en bærekraftig utnyttelse av ressursene.

For å sikre en bærekraftig utnyttelse av fiskeressursene, må det legges til rette for både små og store fartøy:

- **Helårsdrift:** Både små og store fartøy er nødvendige for å sikre helårsdrift ved mottaksapparatet på land. Dette bidrar til å opprettholde arbeidsplasser og livskraft langs kysten.
- **Leveringsplikt:** Leveringsplikten for trålere kan bidra til at små og store fiskemottak langs kysten sikres god råstofftilgang hele året. Dette er avgjørende for å opprettholde helårlige arbeidsplasser og verdiskaping i lokalsamfunn.

☐ **Lokal verdiskaping:** Ved salg av kvoter skal omsetning kun foregå innenfor den regionen der kvoten tilhører. Dette sikrer at verdien av fiskeressursene blir igjen i lokalsamfunnene.

☐ **Levende kyst:** En levende kyst med god distriktspolitikk er avhengig av at fiskeressursene forvaltes på en måte som styrker lokalsamfunn og bidrar til bosetting og verdiskaping.

1-3. Samisk språk som obligatorisk fag i grunnskolen

SFF vil arbeide for at samisk språk blir et obligatorisk fag i grunnskolen:

- **Språklig identitet:** Samisk språk er en sentral del av samisk identitet og kultur, og det er avgjørende at det læres og brukes i skolen.
- **Inkludering:** Alle barn, uavhengig av etnisk bakgrunn, skal ha mulighet til å lære samisk språk.

Samisk språk er en grunnpilar i samisk kultur og identitet. For å sikre at språket overlever og trives, må det brukes aktivt i deler av samfunnet. SFF vil:

- **Bevare bruken av samisk språk:** Kommuner og samiske miljøer må samarbeide for å skape flere arenaer der samisk språk brukes, både offentlig og privat.
- **Støtte samiske språkmiljøer:** Særlig i småkommuner hvor det er få som behersker samisk, må det legges til rette for at språket kan brukes og læres.
- **Arbeidet med opplæring og utdanning** handler om å sikre at lærere har de nødvendige kvalifikasjonene til å gi en god opplæring i samisk kultur, språk og samfunnsliv, samt at læremidler for samisk språk forbedres og videreutvikles. Gjennom å styrke lærernes kompetanse, utvikle relevante læremidler og integrere samisk kultur og språk i opplæringen, bidrar SFF til å skape en sterk og levende samisk kultur for fremtidige generasjoner. Dette er avgjørende for å sikre at samiske barn vokser opp med en sterk identitet og tilhørighet, samtidig som samisk språk og kultur bevares og videreutvikles.

1-4. Likeverd for alle

SFF er for likeverd for alle, uavhengig av etnisk bakgrunn, kjønn eller annen tilhørighet:

- **Rettferdighet:** Alle skal behandles likt og ha like muligheter til å delta i samfunnet.
- **Inkludering:** Samiske perspektiver og interesser må inkluderes i beslutningsprosesser på alle nivåer.

1-5. Lokale ringvirkninger av naturressurser

Naturressurser skal gi positive ringvirkninger lokalt:

- **Lokal verdiskaping:** Utnyttelse av naturressurser må bidra til lokal verdiskaping og økonomisk utvikling i samiske områder.
- **Bærekraftig utvikling:** Ressursene må utnyttes på en måte som respekterer naturen og sikrer bærekraftig utvikling.

1-6. Rettferdig valgordning en nasjonal valgkrets.

SFF vil arbeide for en rettferdig valgordning med hele landet som én valgkrets:

- **Rettferdig representasjon:** En nasjonal valgkrets vil sikre at alle stemmer teller likt, uavhengig av hvor velgerne bor.
- **Demokratisk legitimitet:** En rettferdig valgordning vil øke tilliten til Sametinget som samenes folkevalgte organ.

Dagens valgordnings utfordringer

Dagens valgordning til Sametinget har flere utfordringer som fører til urettferdig representasjon:

- **Ulike fordeling av mandater:** Mandatene fordeles innen hver valgkrets, noe som kan føre til at partier eller lister med mange stemmer totalt ikke får mandater, mens mindre lister med geografisk konsentrerte stemmer får uforholdsmessig stor innflytelse.
- **Ekskludering av stemmer:** Stemmer fra samer som bor utenfor de tradisjonelle samiske områdene (f.eks. i byer) teller mindre.

2. Én nasjonal valgkrets

SFF ønsker å etablere én nasjonal valgkrets for Sametingsvalget:

1. **Rettferdig mandatfordeling:** Med én valgkrets vil mandatene fordeles proporsjonalt basert på totalt antall avgitte stemmer på landsbasis. Dette vil sikre at alle stemmer teller likt, uavhengig av hvor velgerne bor.
2. **Inkludering av alle samer:** En nasjonal valgkrets vil gi like muligheter for alle samer til å påvirke valget, uavhengig av om de bor i tradisjonelle samiske områder eller i byer.

3. Fordeler med én nasjonal valgkrets

En nasjonal valgkrets vil ha flere fordeler:

- **Demokratisk rettferdighet:** Alle stemmer vil telle likt, noe som øker valgets legitimitet og rettferdighet.
- **Større innflytelse for små partier:** Partier eller lister med bred, men geografisk spredt oppslutning, vil ha større sjanse til å få mandater.
- **Forenklet valgprosess:** Én valgkrets vil gjøre valgprosessen enklere og mer oversiktlig for både velgere og valgadministrasjon.

4. Hvorfor er dette viktig?

- **Rettferdig representasjon:** En nasjonal valgkrets vil sikre at Sametinget reflekterer den faktiske oppslutningen til partiene og listene.
- **Inkludering:** Alle samer, uavhengig av hvor de bor, vil få like muligheter til å påvirke valget.
- **Legitimitet:** En rettferdig valgordning vil øke tilliten til Sametinget som samenes folkevalgte organ.

5. Hvordan kan dette gjennomføres?

For å realisere en nasjonal valgkrets må det iverksettes konkrete tiltak:

- **Politisk påvirkning:** SFF vil arbeide for at myndighetene endrer valgloven slik at Sametingsvalget gjennomføres med én nasjonal valgkrets.
- **Debatt og opplysning:** SFF vil bidra til å skape debatt og øke bevisstheten om behovet for en rettferdig valgordning.
- **Samarbeid med andre aktører:** SFF vil samarbeide med andre samiske organisasjoner og interessegrupper for å skape en bred enighet om behovet for endring.

1-7. Styrking og synliggjøring av samisk identitet

SFF vil arbeide for å styrke og synliggjøre den samiske identiteten:

- **Kulturelle aktiviteter:** Samisk kultur, språk og tradisjoner må fremmes gjennom kulturaktiviteter, festivaler og andre arrangementer.
- **Formidling:** Samisk historie og kultur må formidles til både samer og ikke-samer for å øke forståelsen og respekt for samisk identitet.

2. Styrking av næringer og bærekraftig utvikling

SFF arbeider for å styrke og videreutvikle tradisjonelle samiske næringer som reindrift, fiske, jordbruk og bærekraftig utnyttelse av naturressurser. Disse næringene er ikke bare økonomisk viktige, men også kulturelt og sosialt avgjørende for samiske samfunn.

- **Reindrift:** Reindrift er tradisjonelle og viktige kulturbærere, spesielt i de nordlige områdene. SFF vil jobbe for å sikre gode rammevilkår for reindriftsutøvere.
- **Fiske og jordbruk:** Fiske og jordbruk er også viktige næringer som bidrar til lokal verdiskaping og selvforsyning. SFF vil arbeide for å sikre bærekraftig forvaltning av disse ressursene, og øke verdiskapningen.
- **Bærekraftig utnyttelse av naturressurser:** SFF vil fremme en bærekraftig tilnærming til utnyttelse av naturressurser, slik at disse ressursene kan brukes på en måte som ikke undergraver fremtidige generasjoners muligheter til å leve av dem.
- **Politisk arbeid og forvaltning:** For å oppnå disse målene, vil SFF engasjere seg i politisk arbeid for å påvirke beslutningstakere til å skape bedre rammevilkår for disse næringene. Dette inkluderer også arbeid med å forbedre forvaltningen av naturressurser og sikre at lokalsamfunn har en sterk stemme i beslutningsprosesser.

3. Bevaring og utvikling av kultur og identitet

Samisk kultur og identitet er en viktig del av samiske samfunn, og SFF ønsker å bevare og videreutvikle denne kulturen. Dette inkluderer språk, kunst, musikk, tradisjoner og historie

- **Kunst og musikk:** Samisk kunst og musikk er viktige uttrykksformer som bidrar til å formidle samisk kultur og historie. SFF vil støtte kunstnere og musikere, samt arrangere kulturaktiviteter som fremmer samisk kultur.
- **Tradisjoner og historie:** Tradisjoner og historie er grunnleggende for samisk identitet. SFF vil arbeide for å bevare og formidle disse tradisjonene, både gjennom undervisning og offentlige arrangementer.
- **Fellesskap og tilhørighet:** Gjennom kulturaktiviteter og målrettede tiltak vil SFF bidra til å styrke identitet, fellesskap og tilhørighet i samiske lokalsamfunn. Dette inkluderer også arbeid for å skape møteplasser der samer kan dele erfaringer og kunnskap.

4. Bærekraftig forvaltning av nærområder

SFF ønsker at de samiske nærområdene skal forvaltes på en måte som sikrer at alle lokale interesser ivaretas. Dette inkluderer:

- **Fellesskap og inkludering:** Alle som bor i de samiske bosetningsområdene, uavhengig av etnisk bakgrunn, skal ha tilgang til og bruksrettigheter til områdene. Dette innebærer en inkluderende tilnærming der alle grupper i lokalsamfunnet kan delta i og dra nytte av ressursene.
- **Bruksrettigheter:** Tradisjonelle samiske næringer som reindrift, fiske og jordbruk er avhengige av tilgang til land og vann. SFF vil arbeide for at disse rettighetene respekteres og styrkes.

5. Vern av sårbar natur og motstand mot skadelig utbygging

SFF tar et klart standpunkt mot utbygging som truer sårbar natur og tradisjonelle næringer:

- **Motstand mot vindmøller i sårbar natur:** SFF ønsker å forhindre utbygging av vindkraftverk i områder hvor dette kan skade naturen eller konflikter med tradisjonelle næringer som reindrift. Dette er spesielt viktig i samiske områder, hvor naturen er både en ressurs og en del av kulturen.
- **Bærekraftig utnyttelse av naturressurser:** Hvis naturressurser som mineraler, vannkraft eller oppdrett skal utnyttes, må dette skje på en måte som minimerer miljøskader og respekterer lokale interesser.

6. Rettferdig fordeling av verdiskapning

SFF ønsker at lokalsamfunnene skal få del i verdiene som skapes gjennom utnyttelse av naturressurser:

- **Tilbakeføring av overskudd:** Ved utbygging av minikraftverk, vindkraftverk, gruvedrift eller annen ressursutnyttelse, skal en del av overskuddet tilbakeføres til lokalsamfunnet. Dette kan bidra til å styrke lokale næringer, infrastruktur og velferd.
- **Oppgradering av eksisterende vannkraftverk:** SFF ønsker at eksisterende vannkraftverk skal moderniseres med ny teknologi for å redusere miljøpåvirkning og øke effektiviteten.

7. Balanse mellom utvikling og tradisjon

- Tradisjonelle samiske næringer som reindrift, fiske og jordbruk skal prioriteres fremfor storstilt utbygging som kan true disse næringene.
- Lokalsamfunnene skal ha en sterk stemme i beslutninger om utnyttelse av naturressurser. Dette inkluderer samisk medbestemmelse gjennom Sametinget og lokale råd.

8. Bevaring og videreutvikling av samisk kultur

Samisk kultur er en levende kultur som må ha forutsetninger for å kunne utvikle seg videre. SFF vil:

- Støtte kulturaktiviteter: Bidra til et rikt kulturtilbud som inkluderer språk, kunst, musikk, tradisjoner og historie.
- Fremme samisk identitet: Arbeide for at samisk kultur og identitet styrkes, både gjennom formell opplæring og uformelle arenaer som festivaler, arrangementer og medieproduksjon.

1. Styrking av samisk språk

SFFs arbeid for samisk språk, kultur og samfunnsliv er avgjørende for å sikre at samisk kultur og identitet kan bevares og videreutvikles. Gjennom å styrke samisk språkopplæring, digitalisere undervisningstilbudet og skape flere arenaer der samisk språk brukes, bidrar SFF til å sikre en levende og dynamisk samisk kultur for fremtidige generasjoner. Dette er en viktig del av arbeidet for å styrke samiske rettigheter og skape et mer inkluderende samfunn.

9. Samisk språk og kultur i barnehagen

Samiske barnehager skal være en plass hvor barn får en sterk samisk identitet og språklig kompetanse:

- Samisk som hovedspråk: I samiske barnehager skal samisk praktiseres som hovedspråk. Dette er avgjørende for at barn lærer språket naturlig og får en god språklig basis for videre opplæring.
- Samiske verdier og tradisjoner: Barnehagen skal videreføre samiske verdier, kultur og tradisjonskunnskap. Dette inkluderer aktiviteter som fortelling, musikk, dans, håndverk og naturbasert læring som reflekterer samisk kultur.

10. Bevare skolestrukturen i små lokalsamfunn

Skolen er en viktig del av livsnerven i små lokalsamfunn, og SFF vil arbeide for å sikre at skolestrukturen ikke svekkes:

- Opprettholde lokale skoler: Små skoler i lokalsamfunn er avgjørende for å sikre bosetting og livskraft i bygdene. SFF vil motarbeide nedleggelse av små skoler og arbeide for at disse skolene får nødvendig støtte og ressurser.
- Barnehager og skoler som samfunnsbyggere: Barnehager og skoler er ikke bare læringsarenaer, men også sosiale og kulturelle møteplasser som bidrar til å styrke lokalsamfunn.

11. Gode helse- og omsorgstilbud for alle

SFF vil arbeide for at alle, uavhengig av hvor de bor, har tilgang til gode helse- og omsorgstilbud:

- Like tilbud: Helse- og omsorgstjenester må være tilgjengelige og tilpasset behovene i både urbane og rurale områder.
- Tilbud nært hjemstedet: Eldre og pleietrengende skal ha mulighet til å motta omsorg og behandling så nært hjemstedet som mulig. Dette er spesielt viktig i samiske områder, hvor avstander ofte er store.

12. Tradisjonelle næringer som grunnlag

Fiske, jordbruk og husdyrhold har dype røtter i samisk kultur og historie, og disse næringene er avgjørende for å opprettholde bosettingen i samiske områder:

- **Kombinasjonsnæringer:** Tradisjonelt har samisk næringsutøvelse vært allsidig, der alle ressurser i nærområdet ble utnyttet. Dette prinsippet bør videreføres gjennom støtte til kombinasjonsnæringer som kombinerer flere aktiviteter, f.eks. fiske og jordbruk.
- **Offentlige ordninger:** For at kombinasjonsnæringer skal kunne trives, må de ha gode rammevilkår gjennom offentlige støtteordninger og tilpasset regelverk.

12-1. Revitalisering av tradisjonelle næringer

Nye markeder og muligheter kan bidra til å revitalisere tradisjonelle næringer:

- **Kortreist og økologisk mat:** Økende etterspørsel etter kortreist og økologisk mat gir nye muligheter for samiske produsenter. Dette kan bidra til å styrke lokale matprodukter og skape nye inntektskilder.
- **Kultur- og reiselivsnæringer:** Samisk kultur og tradisjoner kan være en viktig ressurs i reiselivsnæringen. Dette inkluderer opplevelser som fiske, jakt, matlaging og kulturformidling.

12-2. Nye næringsmuligheter

Det finnes store potensialer for nye næringer i samiske områder, spesielt knyttet til naturressurser:

- **Tang- og tareplukking:** Fjord- og landområdene langs kysten av Troms og Finnmark har et stort potensial for småskalaproduksjon av tang og tare. Dette kan være en ny og bærekraftig næring som skaper arbeidsplasser og verdi i lokalsamfunn.
- **Blå og grønne næringer:** Havbruk, fiske og jordbruk er næringer med stort potensial for vekst, spesielt hvis de kombineres med moderne teknologi og bærekraftige praksiser.

12-3. Motivere ungdom til utdanning og arbeid i primærnæringer

For å sikre en levende fremtid for samiske næringer, må ungdommen engasjeres og motiveres:

- **Utdanning innen blå og grønne næringer:** Det må bli mer attraktivt for ungdom å ta utdanning innen havbruk, jordbruk og fiske. Dette kan sikres gjennom bedre informasjon, stipendordninger og praktiske opplæringstilbud.
- **Arbeidsattraktivitet:** Arbeid innen primærnæringer må bli mer attraktivt gjennom bedre lønns- og arbeidsvilkår, samt muligheter for innovasjon og entreprenørskap.

12-4.

- **Bosetting og livskraft:** Kombinasjonsnæringer er avgjørende for å opprettholde bosettingen i samiske nærrområder og sikre livskraft i lokalsamfunn.
- **Bærekraftig utvikling:** Tradisjonelle og nye næringer som bygger på lokale ressurser bidrar til en bærekraftig utvikling som respekterer naturen og kulturen.
- **Verdikjeder og arbeidsplasser:** Styrking av næringene skaper verdi og arbeidsplasser i lokalsamfunn, noe som er avgjørende for å motvirke fraflytting.

12-5. Hvordan kan dette gjennomføres?

For å realisere disse målene må det iverksettes konkrete tiltak:

- **Politisk påvirkning:** SFF vil arbeide for at myndighetene gir bedre rammevilkår for kombinasjonsnæringer, inkludert støtteordninger og tilpasset regelverk.
- **Innovasjon og utvikling:** Det må investeres i innovasjon og utvikling av nye produkter og tjenester basert på lokale ressurser.
- **Utdanning og opplæring:** Ungdom må motiveres til å ta utdanning innen primærnæringer, og det må utvikles tiltak for å gjøre disse næringene mer attraktive.

12-6.

Kombinasjonsnæringer

SFFs arbeid for kombinasjonsnæringer handler om å styrke tradisjonelle og nye næringer som er avgjørende for å opprettholde bosetting og livskraft i samiske nærområder. Gjennom å revitalisere tradisjonelle næringer, utnytte nye muligheter som kortreist mat og tangproduksjon, og motivere ungdom til utdanning og arbeid i primærnæringer, bidrar SFF til å skape en bærekraftig og levende fremtid for samiske samfunn. Dette er avgjørende for å sikre at samiske verdier og tradisjoner bevares, samtidig som nye muligheter skapes for verdiskaping og utvikling.

Fiske fokuserer på å sikre en bærekraftig og rettferdig forvaltning av fiskeressursene langs kysten av Finnmark og Troms. SFF ønsker å beskytte de tradisjonelle fiskerettighetene til lokalsamfunnene og sikre at fiskeressursene bidrar til livskraft og verdiskaping i kystområdene. La oss se nærmere på hva dette innebærer:

14. Duodji som kulturbærer og næringsvei

Duodji er mer enn bare kunsthåndverk – det er en levende tradisjon som bærer med seg kunnskap, verdier og historie fra generasjon til generasjon:

- **Kulturell betydning:** Duodji er en viktig del av samisk kultur og identitet, og det er avgjørende at denne tradisjonen bevares og videreføres.
- **Næringsvei:** Duodji er også en viktig næringsvei for mange samiske kunstnere og håndverkere. SFF ønsker å styrke denne småskalavirksomheten slik at den kan bidra til økonomisk verdiskaping i samiske samfunn.

15. Sjølaksefisket som grunnlag for sjøsamisk kultur

Sjølaksefisket og fiske etter andre fiskeslag i fjordene og langs kysten er en sentral del av sjøsamisk kultur og livsgrunnlag. Fokuserer på å beskytte og styrke sjøsamisk kultur og rettigheter knyttet til sjølaksefisket og annet fiske i fjordene og langs kysten. Sjølaksefisket er en grunnleggende del av sjøsamisk bosetning, kultur og livsgrunnlag, og SFF ønsker å sikre at sjøsamenes rettigheter respekteres og at fiskeformene som er viktige for sjøsamene, som krokarn og kilenot, bevares.

- **Kulturell betydning:** Fisket har vært en viktig del av sjøsamisk kultur og identitet i århundrer. Det er avgjørende at denne tradisjonen bevares og videreføres.
- **Livsgrunnlag:** For mange sjøsamiske familier er fiske en viktig næringsvei og en del av deres daglige liv.

15.1. Reguleringer som truer sjøsamisk kultur

I mer enn 100 år har sjøsamisk kultur og rettigheter blitt svekket gjennom ulike reguleringer:

- **Kritisk situasjon:** Reguleringer av sjølaksefisket har rammet sjøsamene hardt, og situasjonen er nå kritisk. Dette truer både sjøsamisk kultur og livsgrunnlag.
- **Respekt for rettigheter:** Sjøsamenes rettigheter etter aldri tids bruk må respekteres. Dette innebærer at sjøsamene må ha tilgang til tradisjonelle fiskeformer og ressurser.

15-2. Respekt for lover og internasjonale konvensjoner

Norske myndigheter må respektere lover, resolusjoner og internasjonale konvensjoner som beskytter sjøsamiske rettigheter:

- **Følge lover og konvensjoner:** Norske reguleringsmyndigheter må følge lover som Sameloven og internasjonale konvensjoner som ILO 169, som gir urfolk rett til å beholde og utvikle sine tradisjonelle næringsveier.
- **Inkludering i beslutningsprosesser:** Sjøsamene må inkluderes i beslutningsprosesser som angår regulering av fiske og forvaltning av naturressurser.

15-3. Støtte til tradisjonelle fiskeformer

SFF vil arbeide for å bevare og styrke tradisjonelle fiskeformer som er viktige for sjøsamene:

- **Krokgarn og kilenot:** Disse tradisjonelle fiskeformene er miljøvennlige og bærekraftige, og de må bevares som en del av sjøsamisk kultur og næringsutøvelse.
- **Bærekraftig forvaltning:** Fisket må forvaltes på en måte som sikrer bærekraftig utnyttelse av ressursene, samtidig som sjøsamiske rettigheter og interesser ivaretas.

15-4.

- **Kulturell overlevelse:** Sjølaksefisket er en viktig del av sjøsamisk kultur og identitet, og det er avgjørende at denne tradisjonen bevares og videreføres.
- **Livsgrunnlag:** For mange sjøsamiske familier er fiske en viktig tradisjon og en del av deres daglige liv.
- **Rettferdighet:** Sjøsamene har rett til å beholde og utvikle sine tradisjonelle næringsveier, og dette må respekteres av norske myndigheter.

16. Regulering og kontroll av turistfiske

Turistfiske må kun tillates under strenge og kontrollerte former for å sikre bærekraftig utnyttelse av fiskeressurser:

- **Registrerte fiskevirksomheter:** Turistfiske må kun foregå gjennom registrerte og godkjente fiskevirksomheter. Dette sikrer at aktiviteten følger lover og regler og at det legges til rette for kontroll.
- **Respekt for lover:** Lov om turistfiske må respekteres, og det må iverksettes tiltak for å sikre at turistfiske ikke skader miljøet eller lokale fiskerettigheter.
- **Kvoter og begrensninger:** Det må settes klare kvoter og begrensninger for turistfiske for å unngå overfiske og beskytte fiskebestandene.
- **Miljøvennlige metoder:** Turistfiske må utøves med miljøvennlige metoder som minimerer skade på miljøet og andre fiskere.
- **Prioritering av lokale interesser:** Lokale fiskere og samfunn må prioriteres når det gjelder tilgang til fiskeressurser. Turistfiske må ikke konkurrere med eller true lokale fiskerettigheter.
- **Inntekter til lokalsamfunn:** Turistfiske må bidra til lokal verdiskaping, og inntekter fra turistfiske må komme lokalsamfunn til gode.
- **Samarbeid med lokalsamfunn:** Lokalsamfunn må involveres i beslutningsprosesser som angår turistfiske, og deres interesser må ivaretas.
- **Opplysning og opplæring:** Det må iverksettes tiltak for å informere og opplyse om regler og retningslinjer for turistfiske.

17. Lukkede og landbaserte anlegg som mål i oppdrettsnæringen

SFF ønsker at fremtidig oppdrett skal baseres på lukkede og landbaserte anlegg:

- **Miljøvennlig teknologi:** Lukkede og landbaserte anlegg er mer miljøvennlige enn tradisjonelle åpne merder, da de minimerer risikoen for forurensning, sykdomsoverføring og interaksjon med ville fiskebestander.
- **Fremtidige konsesjoner:** Nye konsesjoner for oppdrett skal kun gis til anlegg som bruker lukket eller landbasert teknologi. Dette vil bidra til å redusere miljøpåvirkningen og sikre en bærekraftig utvikling av næringen.

17-1. Konsultasjon av lokale fiskere og kystbefolkning

Lokale fiskere og kystbefolkning må involveres i beslutningsprosesser knyttet til oppdrett:

- **Unngå konflikter:** Ved opprettelse av nye anlegg eller utvidelse av eksisterende anlegg må lokale fiskere og kystbefolkning konsulteres for å unngå konflikter og sikre at deres interesser ivaretas.
- **Respekt for lokale rettigheter:** Lokale fiskerettigheter og tradisjonelle næringer må respekteres, og oppdrettsnæringen må ikke gå på bekostning av disse.

17-2. Bærekraftig utvikling av oppdrettsnæringen

Oppdrettsnæringen må utvikles på en måte som sikrer bærekraftig utnyttelse av ressurser og respekterer miljøet:

- **Statens ansvar:** Staten Norge må ta ansvar for at oppdrettsnæringen drives på en bærekraftig måte, med hensyn til miljøet og lokale fiskerettigheter.
- **Forurensningsfrie løsninger:** Oppdrettsanlegg må utvikles med fokus på å minimere forurensning og andre negative miljøpåvirkninger.

Oppdrett handler om å sikre en bærekraftig og miljøvennlig utvikling av oppdrettsnæringen. Gjennom å fremme lukkede og landbaserte anlegg, respektere lokale fiskerettigheter og involvere lokalsamfunn i beslutningsprosesser, bidrar SFF til å beskytte miljøet og styrke lokalsamfunn. Dette er avgjørende for å sikre at oppdrettsnæringen kan utvikles på en måte

som respekterer både miljøet og lokale rettigheter, samtidig som den bidrar til økonomisk verdiskaping.

18. Reindrift i balanse med naturen

1.Reindriften må drives på en måte som respekterer naturen og sikrer bærekraftig utnyttelse av ressurser:

- **Bærekraftig beiting:** Reindriften må være i balanse med beitegrunnlaget for å unngå overbeiting og skade på økosystemet.
- **Riktig flokkstruktur:** Regelverket om riktig flokkstruktur må overholdes for å sikre en sunn og bærekraftig reindriftnæring.

Reindriften må drives i henhold til gjeldende regelverk for å sikre en bærekraftig og rettferdig næring:

- **Fastsettelse av øvre grense:** Den øvre grensen for antall rein per driftsenhet og distrikt må fastsettes i henhold til beitegrunnlaget og overholdes for å sikre bærekraftig beiting.
- **Videreutvikling av næringen:** Reindriften må videreutvikles og drives i takt med gjeldende regelverk for å sikre en moderne og bærekraftig næring.
- **Bærekraftig utnyttelse:** Reindriften må drives på en måte som respekterer naturen og sikrer bærekraftig utnyttelse av ressurser.
- **Sameksistens:** Sameksistens mellom reindrift og andre næringer er avgjørende for å unngå konflikter og sikre en harmonisk utvikling av utmarka.
- **Rettferdighet:** Reindriften må drives i henhold til gjeldende regelverk for å sikre en rettferdig og bærekraftig næring.

19.Fangst

Bærekraftig forvaltning av sjøpattedyr

Sjøpattedyrbestander som sel og kobbe må forvaltes på en måte som sikrer bærekraftige bestander:

- **Forsvarlig nivå:** Bestandene må holdes på et nivå som er bærekraftig for både pattedyrbestandene selv og for fiskebestandene de lever av, som laks og torsk.
- **Fangst som verktøy:** Fangst er et nødvendig verktøy for å holde bestandene på et forsvarlig nivå. Myndighetene må arbeide for å oppnå internasjonal forståelse for nødvendigheten av fangst.

Internasjonal forståelse

Norge må arbeide for å oppnå internasjonal forståelse for nødvendigheten av fangst:

- **Dialog og samarbeid:** Myndighetene må engasjere seg i internasjonal dialog og samarbeid for å fremme forståelse for nødvendigheten av fangst for å holde bestandene på et bærekraftig nivå.
- **Forskning og dokumentasjon:** Det må investeres i forskning og dokumentasjon som underbygger nødvendigheten av fangst for å beskytte både pattedyrbestandene og fiskebestandene.

20. Motorisert ferdsel i utmark.

fokuserer på å regulere og begrense skaden fra motorisert ferdsel i naturen. SFF ønsker at motorisert ferdsel skal foregå på en måte som minimerer miljøpåvirkning, unngår forstyrrelse og tar hensyn til andre brukere og interessenter i utmarka.

Motorisert ferdsel i utmarka må foregå på en måte som gjør minst mulig skade på naturen:

- **Miljøvennlig ferdsel:** Brukere av motoriserte kjøretøy må følge regler og retningslinjer for å minimere skade på vegetasjon, dyreliv og økosystemer.
- **Unngå forsøpling:** Det må legges til rette for at brukere av motoriserte kjøretøy tar med seg avfall og unngår forsøpling av naturen.

21. Bestandsgrenser for rovdyr og rovfugl

For å sikre en balansert forvaltning av rovdyr og rovfugl, må det settes bestandsgrenser:

- **Balansert bestand:** Rovdyr og rovfugl må holdes på et nivå som er i balanse med økosystemet og som ikke utgjør en trussel for primærnæringer som reindrift og husdyrhold.
- **Tiltak mot økende bestander:** For rovdyr og rovfugl som har hatt en økende bestand, må det iverksettes tiltak for å begrense bestanden og redusere trusselen mot tradisjonelle næringer.

21-1. Beskyttelse av primærnæringer

Primærnæringer som reindrift og husdyrhold er avhengige av tilgang til utmarksressurser, og rovdyr og rovfugl kan utgjøre en trussel for disse næringene:

- **Trussel mot husdyr og beitende dyr:** Rovdyr som ulv, bjørn og gaupe, samt rovfugl som ørn, kan utgjøre en trussel for husdyr og dyr som beiter i utmarka.
- **Reell trussel for reindrift:** Den økende bestanden av ørner i de nordligste fylkene har blitt en reell trussel for reindriften, og det må iverksettes tiltak for å begrense denne trusselen.
- **Beskyttelse av primærnæringer:** Primærnæringer som reindrift og husdyrhold er avhengige av tilgang til utmarksressurser, og rovdyr og rovfugl kan utgjøre en trussel for disse næringene.
- **Balansert forvaltning:** En balansert forvaltning av rovdyr og rovfugl er avgjørende for å sikre at disse artene ikke utgjør en trussel for økosystemet eller for lokalbefolkningens livsgrunnlag.
- **Bærekraftig utvikling:** Forvaltningen må sikre en bærekraftig utvikling av rovdyr- og rovfuglbestander, samtidig som den beskytter primærnæringer og lokalbefolkningens interesser.

22. Styrket valgmanntallsføring

SFF mener at Sametinget og sentrale myndigheter må arbeide aktivt for å øke registreringen i valgmanntallet:

- **Motivasjon for registrering:** Det må iverksettes tiltak som motiverer samer til å registrere seg i valgmanntallet, slik at flere kan delta i Sametingets valg og øke Sametingets legitimitet.
- **Frykt for fremtidig ekskludering:** SFF frykter at kommende generasjoner kan miste muligheten til å registrere seg på grunn av gjeldende kriterier, og ønsker derfor å sikre at valgmanntallet styrkes.

En styrket valgmanntallsføring vil øke samisk medbestemmelse og Sametingets legitimitet:

- **Økt medbestemmelse:** Flere registrerte velgere vil gi samene større innflytelse i sitt eget folkevalgte organ, Sametinget.
- **Legitimitet:** En høy valgdeltakelse og bred registrering i valgmanntallet vil styrke Sametingets legitimitet som samenes folkevalgte organ.

23. Støtte til samiske organisasjoner

SFF støtter et aktivt og sterkt samisk organisasjonsliv:

- **Økonomisk styrking:** Samiske organisasjoner må få økonomisk støtte som gjør dem i stand til å være aktive påvirkningsaktører i det samiske samfunnet.
- **Forutsigbarhet i støtteordninger:** Søkerbaserte midler fra Sametinget må være forutsigbare, slik at organisasjonene kan planlegge og gjennomføre sine aktiviteter på en trygg måte.

23-1. Kriterier for samiske hovedorganisasjoner

Samiske hovedorganisasjoner må kunne ivareta samisk språk, kultur og samfunnsliv over hele Norge:

- **Lokalt engasjement:** Organisasjonene må ha lokallag over hele landet som arbeider aktivt for å fremme samisk språk, kultur og samfunnsliv.
- **Inkluderende kriterier:** Kriteriene for å bli anerkjent som samisk hovedorganisasjon må være slik at de inkluderer og støtter bredt samisk engasjement.
- medbestemmelse og demokratisk deltakelse.
- **Sterke organisasjoner:** Samiske organisasjoner er viktige påvirkningsaktører som bidrar til å styrke samisk språk, kultur og samfunnsliv.
- **Legitimitet og tillit:** En høy valgdeltakelse og bred registrering i valgmanntallet styrker Sametingets legitimitet og tillit blant samene.

24. Turisme som reflekterer det unike i Sápmi

Turismen i samiske områder må bygge på det unike ved hvert område:

- **Autentisk opplevelse:** Turismen må være basert på samisk kultur, natur og tradisjoner, slik at den gir en autentisk opplevelse for besøkende.
- **Bærekraftig turisme:** Turismen må utvikles på en bærekraftig måte som respekterer naturen, kulturen og lokalsamfunnene.

4-1. Samferdsel for veiløse samfunn

Gode samferdselsløsninger er avgjørende for å sikre livskraft i veiløse samfunn.

SFF vil fokusere på å styrke reiseliv, turisme og infrastruktur i samiske områder. SFF ønsker å videreutvikle turismen på en måte som reflekterer det unike ved hvert område i Sápmi, samt å sikre gode samferdselsløsninger som fremmer bosetting og næringsliv i distriktene. La oss se nærmere på hva dette innebærer:

- **Båt- og fergeruter:** Båt- og fergeruter til veiløse sjøsamiske samfunn langs kysten må opprettholdes som en del av den grunnleggende infrastrukturen.
- **Akseptable rutetilbud:** Rutetilbudet må være tilpasset behovene til lokalbefolkningen, slik at det er attraktivt å bo og arbeide også i mindre steder.

24-2. Redusere reisekostnader i Nord-Norge

Høye reisekostnader i Nord-Norge er en hemsko for utvikling og aktivitet:

- **Distriktsvennlig politikk:** SFF krever tiltak for å redusere reisekostnader, slik at det blir lettere og billigere å reise innenfor og til/fra Nord-Norge.
- **Støtte til lokal utvikling:** Reduserte reisekostnader vil bidra til å styrke bosetting, næringsliv og aktivitet i distriktene.

24-3. Investering i fylkesveier

Fylkesveiene er en viktig korridor for transport av fisk og andre varer:

- **Kraftig løft:** SFF krever et kraftig løft og opptrapping av bevilgningene til fylkesveiene i Nord-Norge for å sikre trygg og effektiv transport.
- **Sikkerhet og tilgjengelighet:** Gode veier er avgjørende for å sikre at varer kan transporteres sikkert og effektivt, noe som er viktig for næringslivet i regionen.

25. Lokal kunnskap som beslutningsgrunnlag

Forvaltningsorganer og myndigheter må inkludere lokal og tradisjonell kunnskap i sine beslutninger:

- **Komplementær kunnskap:** Lokal kunnskap, som er basert på langvarig erfaring, kan bidra med unike perspektiver og innsikter som supplerer vitenskapelige data.
- **Forbedret beslutningsgrunnlag:** Ved å trekke inn lokal kunnskap kan beslutninger tas på et mer helhetlig og informert grunnlag.

25-1. Integrering av alternative kunnskapskilder

Forskning og forvaltning må respektere og integrere alternative kunnskapskilder, inkludert tradisjonell kunnskap:

- **Forskningsretningslinjer:** Nye forskningstekniske retningslinjer for naturvitenskap og teknologi, vedtatt i september 2007, oppfordrer til å respektere og integrere alternative kunnskapskilder, som tradisjonell kunnskap.
- **Samarbeid mellom kunnskapssystemer:** Det må etableres samarbeid mellom vitenskapelige og tradisjonelle kunnskapssystemer for å sikre en mer helhetlig forståelse av komplekse spørsmål.

25-2. Konkret og erfaringsbasert kunnskap

Lokal kunnskap er konkret og erfaringsbasert, og kan derfor bidra med unike innsikter:

- **Praktisk erfaring:** Lokal kunnskap er basert på praktisk erfaring og langvarig observasjon, noe som kan gi verdifull innsikt i lokale forhold og utfordringer.
- **Abstrakt vs. konkret:** Mens vitenskapelig kunnskap ofte er abstrakt og teoretisk, er lokal kunnskap konkret og knyttet til spesifikke steder og situasjoner.
- **Helhetlig beslutningsgrunnlag:** Ved å inkludere lokal kunnskap kan beslutninger tas på et mer helhetlig og informert grunnlag.
- **Respekt for tradisjonell kunnskap:** Lokal og tradisjonell kunnskap er en viktig del av samisk kultur og identitet, og det er avgjørende at denne kunnskapen respekteres og verdsettes.
- **Forbedret forståelse:** Lokal kunnskap kan bidra med unike perspektiver og innsikter som forbedrer forståelsen av komplekse spørsmål.

Hovedprogram 2021-2025

Samenes Folkeforbund

Likeverd for alle

Hovedkontor Sortebekkveien 1 Gratangen

Tlf: 958 68 365

E-post: samene@samene.no

